

14.8.2020

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa työ- ja elinkeinoministeriön valmistelemasta luonnoksesta laiksi valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi. Lakiesitys liittyy keskeisiltä osiltaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakauteen 2021-2027. Siinä avustusmuotoina säilyisivät *yrityksen kehittämisavustus* ja *toimintaympäristön kehittämisavustus*.

Lakiesityksessä EK haluaa kiinnittää huomioita tarkemmin erityisesti seuraaviin näkökohtiin:

- Avustusjärjestelmän toimivuudesta teetetyssä arvioinnissa kiinnitetään huomiota tarpeeseen yhdenmukaistaa ja selkeyttää yritysten kehittämisavustusten myöntökriteereitä. Avustuksia jaetaan neljällä eri alueella. Poikkeavien kriteerien taustalla on muun muassa jaettavissa olevien varojen erilainen mittaluokka suhteessa sitä hakevien yritysten määrään.

Kansallisen lainsäädännön ja päätöksenteon pohjalta käytettävän järjestelmän tulisi kohdella eri maantieteellisillä alueilla sijaitsevia yrityksiä mahdollisimman yhdenmukaisella kriteeristöllä vaalien kilpailuneutraaliteettia. Nykyiset aluerajat voivat olla joissakin tilanteissa yritysten näkökulmasta mielivaltaisia johtaen kohtuuttomiin ja epäoikeudenmukaisiin tilanteisiin.

Ongelman poistaminen on nykyjärjestelmän puitteissa vaikeaa, mutta sitä tulee pienentää pyrkimällä yhdenmukaistamaan kriteeristöä alueiden välillä mahdollisimman pitkälle. Samoin jakoperusteiden tulee olla läpinäkyviä, jolloin niiden vertailuun ja arvioimiseen on mahdollisimman hyvät edellytykset. Lakiin tulisi lisätä tätä edistävät vahvat kirjaukset.

- Lain nykytilan arvioinnissa kiinnitetään huomiota avustusjärjestelmän vaikuttavuuteen ja sen arvioinnin hankaluuteen. Järjestelmässä teetetyssä selvityksessä yhtenä näkökohtana nostetaan tämän osalta esiin erityisesti euro-määräisesti pienimmät myönnettyt avustukset, joiden kohdalla hallinnollisten kustannusten arvioidaan joskus olevan jopa myönnettyä avustusta suuremmat. Hallinnollisten kulujen vähentämiseksi ja vaikuttavuuden parantamiseksi pienimpiä avustuksia olisi hyvä koota suuremmiksi kokonaisuuksiksi.

Yrittäjyys ja elinkeinopolitiikka
Paavali Kukkonen

14.8.2020

- Arvioinnissa nostetaan esille järjestelmän maksatukseen liittyvät ongelmat sekä yrityksille aiheutuva hallinnollinen taakka. Lakiluonnoksen pohjalta on vaikea arvioida, missä määrin siinä esitetyt muutokset vastaavat näihin tarpeisiin. EK:n yrittäjätutkimusten mukaan pk-yrityksistä kaksi viidesosaa kokee byrokratian jarruttavan niiden tavoitteiden saavuttamista melko tai erittäin paljon. Hallinnollista taakkaa onkin kasvun mahdollistamiseksi syytä purkaa määrätietoisesti niin pitkälle kuin mahdollista.
- Rakennerahasto-ohjelman arvioinnissa todetaan, että työnjakoa eri rahoitusmuotojen (mm. Business Finland) välillä tulee edelleen selkiyttää kansallisella tasolla. Lain perusteluissa ei analysoida eri rahoitusmuotojen suhdetta. Tämä on yllättävää, erityisesti ottaen huomioon edellä mainitun esityksen nouseminen esiin perustelutekstissä. Asia olisi syytä korjata lopullisissa perusteluissa ja määritellä ao. avustusten suhdetta muiden toimijoiden myöntämiin yritystukiin. BF:n roolia innovaatiotuissa tulisi vahvistaa.
- Lain mukaisia avustuksia on tarkoitus myöntää jatkossakin painotetusti pienille ja keskisuurille yrityksille. Tämä on perusteltua, mutta kuten lakiesitykseen on sisällytetty, mahdollisuus EU:n sisämarkkinasäännösten rajoissa poikkeuksellisesti myös suurten yritysten tukemiseen on viisasta säilyttää Itä- ja Pohjois-Suomen harvaanasutuilla alueilla. Niissä yksittäisten yritysten merkitys koko aluetalouden elinvoiman kannalta korostuu ja säteilee erityisen voimakkaasti myös pk-yrityskenttään.
- *Yrityksen kehittämisavustuksen ja toimintaympäristön kehittämisavustuksen* kehittämistoimenpiteiden kohteina mainitaan säännöskohtaisissa perusteluissa lukuisia tärkeitä yritystoiminnan kehittämisen osa-alueita. Lakiluonnoksen perusteluiden mukaan alkavalla EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakaudella 2021-2027 on tarkoitus erityisesti tukea hiilineutraaliuden edistämistä sekä energia- ja materiaalitehokkuutta. Niihin liittyvät tavoitteet on tarkoitus kuitenkin huomioida vain toimeenpanossa alempiasteisella sääntelyllä ja hallinnon sisäisillä ohjeilla. Ottaen huomioon että työ- ja elinkeinoministeriön mukaan koko lakiesityksen antaminen "liittyy keskeisiltä osiltaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakauden 2021-2027 alkamiseen vuonna 2021", valittu toimintalinja ei näyttäydy loogiselta.

Lisäksi lakiluonnoksen perusteluissa ei nouse lainkaan esille yksi keskeisimmistä kestävästä elinkeinotoiminnan kehittämisen ulottuvuuksista eli digitalisuuden edistäminen. Tuoreen digibarometrin mukaan Suomen uhkana on vertailumaihin nähden erityisesti yritysten heikompi kehitys digivalmiuksissa ja digitaalisessa liiketoiminnassa. Perusteltu oletus on, että käynnissä oleva koronaepidemia kiihdyttää "digiloikkaa" merkittävästi, ja tähän liittyvät investoinnit ovat keskeisimpien joukossa yritysten kasvuedellytysten vahvistamiseksi kestävästi.

Molemmat edellä mainituista teemoista ovat yritysten kehittämistoiminnan

Yrittäjyys ja elinkeinopolitiikka
Paavali Kukkonen

14.8.2020

keskiössä niin alkaneella kuin sitä seuraavalla vuosikymmenellä. Samoin niissä menestyminen on edellytys avustusjärjestelmän tavoitteiden saavuttamiselle. Tämän mukaisesti ne tulisi nostaa avustustoiminnan tavoitteisiin lain tasolle asti.

- Lakiesityksessä ehdotetaan säädettäväksi kehittämisavustuksen myöntämisestä poikkeuksellisissa oloissa niin, että kehittämistukea olisi tällaisissa tilanteissa mahdollista myöntää toiminnan tukemiseksi, sopeuttamiseksi ja maksuvalmiuden ylläpitämiseksi. Käynnissä oleva koronaepidemia on opettanut, että Suomeen on syytä rakentaa yritystukien osalta pysyvä valmius kriisiolojen tuki- ja jakeluverkoston nopeaan ylös nostamiseen. Ehdotus on linjassa tämän tavoitteen kanssa ja kannatettava.
- Lakiesityksessä viitataan aineistoon, jonka mukaisesti ”esimerkiksi Itä- ja Pohjois-Suomen haasteena tulevilla ohjelmakaudella on edelleen osaajien niukkuus”. EK:n tutkimusten mukaan osaajapula on merkittävä kasvun este laajalti Suomen eri alueilla, eikä sitä voi esittää vain erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomeen kohdistuvana yritystoiminnan haasteena. EK:n tutkimusten mukaan kaksi kolmasosaa työnantajayrityksistä kärsii ainakin jonkinasteisista vaikeuksista löytää osaajia.

Yritystukilain toimivuuden tarkasteleminen juuri alue- ja rakennerahastokauden vaihtuessa on luontevaa. Käsillä oleva koronaepidemia aiheuttaa laajaa epävarmuutta. Kriisin vaikutukset yritystalouteen ja elinkeinorakenteen kehitykseen sekä kilpailukykytekijöiden ja toimintaympäristön muutokset hahmottuvat vähitellen. Niitä ei ole mahdollista vielä laajemmin huomioida käsillä olevan lakiuudistuksen yhteydessä. Asiaan on syytä kiinnittää huomiota ja reagoida tarvittaessa esimerkiksi alemman tasoisessa sääntelyssä ja ohjeistuksissa.

Kunnioitavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Yrittäjyys ja elinkeinopolitiikka

Jouni Hakala
Johtaja